

Kua timata noa atu te ahua ngenge o te Hetana i ona ra whakamutunga ki Ahitereiria. I te ratapa roth hawe haora i man o te rerenga o te tina ka haere ia ki te moa. Tona aranga ake nui atu toa pai heoi ano ko te manaa o toa pakihiri me ona puku i te ahihi e roho ana ia, tona wahine me toa hekeretari e kororera ana o tanga aua ki te pere mo te tina o te Ahihi. Ko ia i te takoto i runga i te haapa me ona kahu katoa i runga i a ia. I te tau tekau maori o te pahi tanga o te ono, ka titiro atu ona hoa kua rereke haere toa kuaohi ka haere atu hoki rana ki te awlana, ka karangatia te Takuta. Kaere rawa nei i roa i muri iho ka mau i roto tonu i nga ringa o toa wahine. Ko toa mate he mate manawa. Nui atu toa pai i toa matenga kahore he kauri kahore he manaa melihea tonu he tamaiti e mau ana. Kotahi rau e whitutekai maero ki waho o te moana ka mate nei a te Hetana, a whakabohi a tonutia atu te tina ki Hiria (Sydney).

I whanau a te Hetana ki tetahi wahi o Ingarangi ko Lancashire te ingoa i te 22 o Hune 1845. Ko toa papa he mahiia no te kura Eccleston Hill Grammar School, e ruatoku na rima ona tau i mahiia ai. Ko toa whakapapa he whakapapa taahiro, he mahi pama te tino mahi a toa pama he penei ano hoki te mahi a te whanau o toa kua. Kaore ia i roa e kua ana ka mutu, ka haere ki te aka mahimaitai. I te tau 1860 ka uru ko ia tetahi o nga tangata mahi o tetahi whare mahi maitai i Liverpool. I taua wa ka hau atu ki Ingarangi te tongo koura o Ahitereiria, ara o Wikitoria (Victoria). I te tau 1863, te tironga mai i a ia he iwhikete mo toa mahi, ka haere mai ia ki Wikitotia. Kaore i roa ki reira ka haere ki te keri koura i Bendigo. Tona korenga i whiwhi ka haere iho ki Merea-pana (Melbourne), ka hoki ana ia ki toa mahi maitai. I te tau 1866 na te tongo koura ka haere mai ia ki Niu Tireni, ka u ki Hokitika. Nona e keri koura ana i Waimea kaitahi ano ia ka whiwhi. I hoki ano ia ki Wikitoria i te tau 1869, a maena tonu atu ki te tamahine a John Spotswood. Tona hokinga mai i taua tau ka tu ko a tetahi mo te Pouri o Arapura, i tetahi tau mai ka tu hei Tiamaa mo te Pouri. I te huanga o Arapura ki roto i te porowini o Westland ka meatia koha he mema mo Arapura i roto i te Kaunihera, a tu ana ia hei Tiamaa mo te Komiti o taua Kaunihera. I tenei takiwa ka timata ia te whai haere i nga mahi o te Paremata ara ka timata tonu i tenei takiwa toa pai ki nga whakahaere a te taha kawanatanga 1876 ka whakaingotia hei mema (Kawanatanga

Liberal) mo Kumara kaore ia i tu. I te tau 1878 ka tu hei mema (mayer) mo Kumara. I te positanga mema i te tau 1879 ka tu ko ia hei mema mo Kumara.

I te tau 1882, i te nui rawa o toa robe pooti, ka hawheria, whakatangia tonutia atu ia hei mema mo te wabaiga ki Kumara. Ko te Hetana anake te mema tura o te whare, mai i te tau 1870 ki tenei tau, no konei ka tika ia kia kua ko te Matua o te whare 1841 ka hinga a Atakinihama (Atkinson) te piri ma, ka uru ko Parana ki te tunga. Ka uru a te Hetana he mimita mo nga Keringa (mimes) mo nga mahi hoki (public works). I te tau 1883 ka mate a Parana (Ballance) tu tonu atu a te Hetana hei piriona. No toa mai ka tu ia hei tino tangata mo Niu Tireni. I tetahi takiwa he Memana mo Kumara, he mema mo te Pouri Awlana, Pouri o nga kura, kai tiki o te Hoiopera, he mema mo te Kaunihera, he tiamaa hoki mo te Komiti o nga kura.

No toa tonga hei piriona ka tu hei mimita mo nga Keringa mo nga mahi, mo te taha Tiki o te koroni, mo nga mea Maori, mo nga mahi hoki o te moana. Ko enei ana mahi i mahi ai mo nga tau tekau ma toru. Ka kitea i konei te hihiko o tenei tangata ki te mahi. Na konei i tika ai te ki a te Pirimia o Ahitereiria, "Kaore tetahi tangata e kahy ki te haere noatu ki te tunga o te Hetana tu ai."

Nama 100.

HEI Akulahata nei eke ai nga nama o Te Pihiwaharanga ki te 100, ara hei Akulahata te Tiupiri o ta taton mokai. Ko te Nama i no Maehe 1898. Hei te Nama 100 matou ata whakataki ai i nga rorero o Te Pihiwaharanga, o toa timatanga mai tae noa mai ki tenei ra, ona he, ona mate; ona tika, ona kabat; ko ta matou kupu ia inaianei he tono ki te iwi Maori katoa kia tautoko i ta taton mea, kia tuku mai i a ratou oranga mo ta taton mana, ara, nga tangata katoa kua tukua atu nei ki a ratou. Meinga enei marama e wha hei tirotirohanga i nga mea katoa e tu he ana i waenganui i a koutou i a matou. Kia ora e te iwi, Kui, Kui, Whiti, Whitiara!

